

Z p r á v a

o činnosti Vědeckého kolegia pedagogiky a psychologie ČSAV
za r. 1982

I. Přehled zpracovaných prognostických a koncepčních materiálů
pro rozhodování o dalším zaměření a zabezpečení rozvoje
příslušných vědních oborů.

V roce 1982 se Vědecké kolegium pedagogiky a psychologie ČSAV soustavně zabývalo koncepčními a obsahovými otázkami, týkajícími se trvalé prognostické činnosti. V této souvislosti byly na jednotlivých zasedáních kolegia projednávány a) podkladové materiály ("Zásady trvalé prognostické činnosti v orgánech ČSAV a na pracovištích čsl. základního výzkumu" a "Návrh zásad pro výběr útlumových úseků a směrů základního výzkumu".) b) materiály připravené pro jednání kolegia reagující na vytýčené zásady.

Mimo to kolegium projednávalo další materiály, týkající se aktuálních vědních oborů pedagogiky a psychologie.

Konkrétně byly projednávány tyto materiály:

1/ Posouzení podmínek pro trvalou prognostickou činnost na
prognostických pracovištích ustanovených kolegiem.

Projednáno na 3. zasedání kolegia 26. května 1982.

Kolegium bylo seznámeno a projednalo zdůvodněné návrhy na trvalá prognostická pracoviště, kterými byla uznána po schválení prezídiem :

- za obor pedagogika : Pedagogický ústav J.A. Komenského ČSAV
- za obor psychologie : Psychologický ústav ČSAV.

2/ Výběr útlumových úseků a směrů základního výzkumu.

Podkladové materiály byly předloženy za obor pedagogika a psychologie na 3. zasedání kolegia dne 31. března 1982.

Návrhy byly projednány, schváleny a zaslány místopředsedovi ČSAV akademiku Z. Snítlovi.

3/ Projednání návrhů na zadání rozborových a prognostických prací pracovištím základního výzkumu

Kolegium na svém 6. zasedání 24. listopadu 1982 projednalo předložené návrhy a uložilo prognostickým pracovištím rozpracovat následující problematiku:

- a) základní teoretické problémy výchovy, vzdělávání a rozvoje osobnosti v podmínkách budování rozvíjené socialistické společnosti - odpovědné pracoviště Pedagogický ústav JAK ČSAV;
- b) Psychický vývoj osobnosti, utváření socialistického vědomí a aktivního společenského jednání - Psychologický ústav ČSAV;

Kolegium stanovilo prognostickou skupinu a uložilo všem komisím, aby se intenzívně věnovaly prognostické problematice.

4/ Stav a perspektivy rozvoje vědních oborů pedagogiky a psychologie - porovnání se světovými trendy

Předneseno na 6. zasedání kolegia dne 24. listopadu 1982.

Materiál týkající se oboru psychologie byl věnován:

- a) analýze stavu psychologické vědy, b) vývoji problematiky, na kterou je zaměřen psychologický výzkum a psychologická praxe, c) návrhům pracovního programu psychologické komise a podnětům pro jednání kolegia.

Druhý materiál, týkající se oboru pedagogika byl zaměřen především na témata, která nebyla doposud dostatečně brána v úvahu a na která je třeba v budoucnu zaměřit větší pozornost. Jedná se o a) péči o rozvoj jednotlivých pedagogických disciplín, b) zajištění institucionální základny, c) zefektivnění spolupráce a dělby práce s odborníky z dalších socialistických zemí.

Oba materiály byly projednány a náměty, které z nich vyplývají byly zapracovány do plánu činnosti kolegia na rok 1983.

5. Účast vědy na tvorbě vzdělávacích obsahů školy (na příkladu vyučovacího předmětu fyzika)

Rozšířené zasedání kolegia, konané dne 29. září 1982.

Zasedání bylo příspěvkem kolegia k realizaci "Dokumentu o dalším rozvoji čl. výchovně vzdělávací soustavy".
Hlavní referát zasedání: "Fyzika a transformace poznatků fyzikálních věd do všeobecně vzdělávacího předmětu fyzika" byl věnován otázkám vytváření didaktického systému ve fyzice a problémům výuky fyziky při realizaci nové výchovně vzdělávací soustavy. Další příspěvky byly zaměřeny k otázkám koncepce výuky fyziky na základních školách, středních školách a v učebních oborech, tvorby učebnic, přípravy nových učitelů fyziky, problémů transformace systému vědy do didaktického systému fyziky a transformace poznatků do výuky.

Přednesené referáty a diskusní příspěvky byly postoupeny časopisu Pedagogika, kde budou v původním rozsahu spolu se závěry zasedání otištěny.

6. Smlouva o spolupráci mezi ČSAV a ministerstvem školství; hodnocení spolupráce mezi ČSAV a vysokými školami

Materiál předložil na 3. zasedání kolegia, konaném dne 26. května 1982 l. náměstek ministra školství V. Císař. Příspěvek věnoval otázkám zodpovědnosti za řešení jednotlivých oblastí, dokonalému využívání předních vědeckých pracovníků, podmínkám vysílání pracovníků do zahraničí ve společném zájmu obou partnerů, vytváření společných týmů pro tvorbu učebnic (zvláště vysokoškolských) a závažných encyklopedických děl, koordinaci v oblasti vědeckých informací (především v oblasti nákupu periodik a monografií z devizové oblasti), návrhu zřízení společného střediska vědeckých informací akademie a ministerstva školství a perspektivnímu zřízení společných pracovišť. Z jednání kolegia vyplývalo doporučení prezídiu a odd. společenských věd systematicky se zabývat spoluprací s MŠ a vytvářet podmínky pro realizaci námětů, vyplývajících z jednání kolegia.

7. Princip vývoje jako teoreticko metodologický základ psychologického výzkumu a jeho aplikace v praxi

Předneseno na 3. zasedání kolegia, konaném dne 26. května 1982.

Materiál zdůrazňuje vývojový přístup v rámci dialektické koncepce a charakterizuje základní metody, jimiž je realizován. Aplikace tohoto přístupu pak je ilustrována na problematice psychického vývoje.

Materiál byl rozmnožen a předán všem členům kolegia jako podklad pro další diskusi.

8. Úloha vědy při řešení problematiky socialistického učitele a jeho přípravy

S podkladovým materiálem bylo kolegium seznámeno na 4. zasedání dne 30. června 1982. Materiál obsahoval přehled plánovaných vědecko-výzkumných úkolů, řešených v 7. pětiletce, zaměřených na problematiku socialistického učitele a jeho přípravy. Obsahoval konkrétní náměty pro další rozvoj řešení této problematiky.

Kolegium na základě materiálu a diskuse k němu doporučilo, aby:

- a) zřetel učitele byl jedním z dlouhodobých zřetelů VK PP;
- b) aby materiál byl dopracován na základě připomínek a předán prezídiu ČSAV;
- c) časopisy Pedagogika a Čs. psychologie více zařazovaly do svého obsahu problematiku socialistického učitele a jeho přípravy;
- d) byl brán větší zřetel na problematiku přípravy VŠ učebnic.

9. Zhodnocení mezinárodní IV. pražské konference "Psychický vývoj, učení a utváření osobnosti"

Materiál byl předložen k projednání kolegiu na 5. zasedání dne 29. září 1982.

Konference byla hodnocena pozitivně, jako navazující na tradici Pražských psychologických konferencí s některými novými prvky, charakteristickými pro organizaci jednání. Konference měla význam pro propagaci čs. psychologické vědy na mezinárodní úrovni. Zúčastnili se jí přední psychologové socialistických a některých západních zemí. Významné zastoupení měli psychologové SSSR, NDR, MLR a PLR. Konference byla charakterizována akcentováním dialektického, systémového a genetického přístupu, přičemž významné závěry vplynuly jak pro další rozvoj teorie osobnosti a psychického vývoje, tak i pro řešení převodu teoretických psychologických otázek do praxe.

Vědecké kolegium doporučilo psychologické komisi projednat závěry vyplývající z konference s ohledem na úkoly, týkající se rozvoje čs. psychologie a přípravy 5. konference a podpořilo vydání sborníku referátů.

10. Zhodnocení mezinárodní vědecké konference "Symposium Comenianum"

Kolegium zhodnotilo výsledky komeniologického symposia, které se konalo za účasti hostů z devíti socialistických zemí a hostů z některých západních států ve dnech 13. - 16.9.1982. Jednání probíhalo jednak v Praze, jednak za spoluúčasti Muzea J.A.Komenského v Uherském Brodě. Výsledky konference byly hodnoceny pozitivně jak z hlediska vědeckého, tak z hlediska ideově politického. Symposium umožnilo prezentovat výsledky našeho komeniologického bádání s důrazem na interdisciplinární a komplexní přístup a stalo se prvním krokem v systému opatření vedoucích k přípravě 400 letého výročí J.A.Komenského v r. 1992.

11. Koncepce oborové pedagogické encyklopedie

Na svém 6. zasedání, konaném dne 24. listopadu 1982 projednalo kolegium předloženou koncepci, kterou doporučilo projednat v pedagogické komisi a zhovu zařadit na program jednání v r. 1983.

II. Ostatní činnost kolegia

- 1/ V oblasti vědecké výchovy projednalo kolegium 3 kandidátské disertace a byly připraveny podklady pro posouzení úrovně kandidátských prací v oboru pedagogika a psychologie. Dále kolegium projednalo předložený materiál: "Výchova nových vědeckých pracovníků ve vedných disciplínách pedagogika a psychologie a ich uplatnenie", který se týkal koncepce přípravy vědeckých pracovníků, hodnocení dosavadních výsledků a doporučení pro další činnost komisí pro obhajoby kandidátských disertačních prací.
- 2/ V oblasti ediční činnosti projednalo vědecké kolegium plán činnosti ediční komise a zabývalo se na jednotlivých zasedáních návrhy publikací do nakladatelství Academia v oboru pedagogika a psychologie. Kolegium také projednalo materiály hodnotící úroveň časopisu Pedagogika a Čsl. psychologie za rok 1981. Úroveň časopisu Pedagogika byla hodnocena jako velmi dobrá, přičemž nejfrekventovanější oblasti byly v minulém roce didaktika a teorie výchovy. Také úroveň časopisu Čsl. psychologie byla hodnocena jako velmi dobrá, srovnatelná s obdobnými periodiky v zahraničí. Kolegium dále zpracovalo a postoupilo prezídiu podklady pro materiál "Základní otázky vývoje a stavu periodického tisku v ČSSR."
- 3/ V oblasti péče o vědecké společnosti VK projednalo stanovy a návrh hlavního výboru Čs. psychologické společnosti. Kolegium se také zabývalo hodnocením činnosti Čsl. pedagogické a Čsl. psychologické společnosti a doporučilo předsedům obou společností iniciativně předkládat na pořad jednání kolegia závažná témata činnosti pedagogické i psychologické společnosti při ČSAV.
- 4/ V oblasti popularizace se kolegium zabývalo prostřednictvím své psychologické komise problematikou využívání psychologie v prostředcích masové komunikace.

IV. Organizační záležitosti VK

- 1/ Vnitřní struktura VK: stálými pomocnými orgány kolegia jsou a) pedagogická komise, b) psychologická komise, c) ediční a propagační komise, d) komise pro mezinárodní styky, e) komise pro výchovu a kvalifikaci vědeckých kádrů. V měsíci listopadu byla ustanovena prognostická skupina jako dočasný pomocný orgán pro práci v prognostické oblasti kolegia. Uvedené komise aktivizují přední pracovníky oborů a zajišťují spojení kolegia s klíčovými institucemi a organizacemi, důležitými pro rozvoj pedagogického a psychologického bádání i obou vědních oborů.
- 2/ V roce 1982 se uskutečnilo 6 řádných zasedání kolegia a 1 zasedání rozšířené.
- 3/ Ač nebylo v r. 1982 organizováno společné zasedání s vědeckým kolegiem SAV pro filozofii, sociologii, pedagogiku, psychologii a vědu o státu a právu, byl zajištěn stálý kontakt s tímto kolegiem prostřednictvím člena korespondenta SAV D. Kováče a dalších členů obou kolegií. V rámci trvalého úsilí o bezprostřední seznamování se s problematikou významných mimopražských vědeckovýzkumných institucí (akademických, vysokoškolských i rezortních) bylo uspořádáno jedno zasedání kolegia na Pedagogické fakultě v Českých Budějovicích.
- 4/ V uplynulém roce VK usilovalo, aby podstatná část jeho činnosti byla věnována zásadním otázkám koncepčním, prognostickým a ideovým. Plně tomu tak bylo na rozšířeném zasedání kolegia, na ostatních zasedáních se tento záměr dařil v nestejně míře, v závislosti na povaze zadaných úkolů jiného druhu. Celkově lze konstatovat, že koncepčním, prognostickým a ideovým otázkám bylo věnováno přibližně 70% času jednání.
- 5/ Celková průměrná účast členů kolegia na zasedáních činila 71,5%
Účast nižší než 50% měl pouze akademik O. Pavlík. Jeho absence byla zaviněna dlouhodobým onemocněním.

Účast nižší než 25% měl Prof. Ing. V. Císař, CSc. z důvodu mimořádného zatížení povinnostmi, plynoucími z výkonu funkce 1. náměstka ministra školství.

Členství prof. V. Císaře v kolegiu má značný význam pro řešení otázek součinnosti vědy ČSAV a na vysokých školách a pro řešení úkolů vyplývajících ze smlouvy o vzájemné spolupráci mezi ČSAV a ministerstvem školství.

Z á v ě r y :

Lze konstatovat, že v roce 1982 VK pedagogiky a psychologie splnilo úkoly uložené plánem práce na tento rok. Podařilo se zvýšit procento účasti na zasedáních, zpracovat všechny materiály, které byly postoupeny k projednání prezídiu ČSAV, stranickým orgánům, rezortním institucím, nebo byly publikovány, resp. prostřednictvím členů VK různými formami využívány. VK dále pokračovalo v řešení klíčových otázek rozvoje vědních oborů pedagogiky a psychologie v celostátním měřítku, zejména pod zorným úhlem závěrů XVI. sjezdu KSČ a návazných dokumentů a směrnic ČSAV.

V roce 1983 bude Vědecké kolegium pedagogiky a psychologie ČSAV pokračovat v realizaci své dlouhodobé koncepce. Bude přitom vycházet z programového dokumentu "Hlavní směry rozvoje a uplatnění čsl. vědy v 7. pětiletce", z "Plánu akčních opatření ČSAV po XVI. sjezdu KSČ" a z vlastního programového dokumentu "Úkoly pedagogických a psychologických věd po XVI. sjezdu KSČ". V souvislosti s péčí o vědní obory pedagogiku a psychologii bude VK uplatňovat intenzivní orientaci na prognózování jejich rozvoje a funkce v širším kontextu účasti společenských věd na budování rozvinuté socialistické společnosti.

V roce 1983 bude VK pedagogiky a psychologie i nadále věnovat soustavnou péči přípravě nových vědeckých kádrů, rozvíjení ediční činnosti v obou oborech a rozvoji zahraničních styků. Na program jednání budou v r. 1983 zařazena následující

ideová a teoreticko-metodologická témata :

- Kritika buržoazní ideologie ve výsledcích SPZV;
- Salouva o spolupráci mezi ČSAV a MŠ ČSR - průběžné hodnocení;
- Projednání návrhů témat základního výzkumu, vypracovaných na základě rozborových a prognostických podkladů prognostických pracovišť;
- Příspěvek psychologických a pedagogických věd k boji za světový mír a k rozvoji branné a bezpečnostní politiky a lidské výchovy k míru;

rozšířené zasedání

- Úkoly a perspektivy rozvoje pedagogické a psychologické vědy v 7. a 8. pětiletce

V Praze, dne 3. února 1983

Vypracoval: PhDr. Vl. Hrabal ml., CSc.